

Vážení čtenáři, držíte v rukou cyrilometodějské vydání Jeruzalémské Bible. Slovo jeruzalémská neznámá, že byla vytištěna nebo napsána v Jeruzalémě, i když mnohé části spatřily světlo světa v Jeruzalémě, v městě, kterému vděčíme právě díky Bibli za zrod naší západní civilizace. Tento název v našem případě označuje český překlad Bible, který vznikl ve Francouzské archeologické a biblické škole v Jeruzalémě, kde její badatelé vytvořili hypotetický originální hebrejský text v důsledku archeologických objevů a především nálezů biblických rukopisů v kumránských jeskyních v polovině 20. století. Tento text byl přeložen skupinou biblických odborníků a francouzských literátů do francouzštiny a doplněn výkladovými poznámkami a komentáři. Toto vydání se stalo biblickým bestsellerem a bylo přeloženo nejenom do hlavních světových jazyků, ale český text, který zde můžete číst, je důkazem, že i náš národ má svou Jeruzalémskou Bibli. Toto vydání jsme nazvali cyrilometodějským, protože jej čeští a slovenští výtvarníci doprovodili svými ilustracemi jako počtu 1150. výročí příchodu slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu. Bezprostředními dědici této misie na Velké Moravě jsou státoprávně Česká a Slovenská republika. Musíme však konstatovat, že Velká Morava se rozkládala i z velké části na území dnešního Maďarska, východního Rakouska (Panonie) a možná i Krakovska. Naši věrozvěsti nám přinesli překlad Bible, Písma svatého, ale i vlastní písmo, abecedu glagolici, dílo sv. Cyrila, zvaného Konstantin-filozof. Zjednodušenou, a možná bychom řekli zmodernizovanou abecedu kyrilici vytvořil jeho žák Konstantin, zvaný presbyter. Staroslo-

věnský překlad Bible je překladem řecké Bible, tzv. septuaginty, což je překlad Bible do řeckého jazyka realizovaný v období třetího až prvního století před Kristem v Alexandrii, v městě, které se stalo centrem vzdělanosti a kultury celého Středomoří, a řečtina, její forma koiné, obecným jazykem, kterým hovořili vzdělanci v celé říši. Tento řecký překlad však není pouhým překladem, ale obsahuje také větší počet knih, než tomu bylo v rabínské hebrejské Bibli, kdy se ustálil počet knih podle talmudu. Řecká Bible obsahuje také knihy tzv. deuterokanonické (Báruch, Tobit, Šofar, Judit, Sírachovec, Moudrost, První a Druhá Makabejská, části v knize Daniel a Ester).

Hovoříme-li o řecké Bibli, pak je třeba přiznat, že nejde pouze o slovní překlad, ale také o nové přečtení v kontextu dějinného vývoje a filozoficko-kulturního posunu. O tom svědčí především kniha Moudrosti, podobně jako obě knihy Makabejské. V tomto případě se jedná o pokus přetlumočit paradigma semitského myšlení do helénského světa. To bylo také důvodem, proč se tato tzv. řecká Bible stala Biblií antického světa, kterou nečetla pouze židovská diaspora ve Středomoří, ale tato Bible se stala Biblií křesťanů. Až ve 4. století sv. Jeroným překládá Bibli z hebrejštiny do latiny, která se prosadila po stěhování národů, kdy funkce řečtiny v zaniklé západní říši římské ztratila totálně svou úlohu, a také všechny pozdější překlady se na západě opíraly o tento latinský překlad, který nazývali vulgátou. Překlad řecké Bible do staroslověnštiny musíme také chápat jako určitou predispozici našeho kulturního prostředí pro přijetí nové vlny křesťanské renesance antického vzdělání, opírající se o Aristotela. Není náhodou, že první zaalpská uni-

verzita vzniká v Praze, kde se také zrodí úplný staročeský překlad Bible v 60. letech 14. století, o čemž svědčí kodex tzv. Leskovecko-drážďanské Bible ještě ve spřežkovém pravopise, anebo pozdější kodex Olomoucké Bible s diakritickými znaménky. Existence staroslověnského překladu urychlila i tehdejší překlad z tzv. Pařížské Bible z díla francouzských dominikánů ve středověku a česká Bible se stala základem pro překlad Biblí ve všech slovanských jazycích.

Jazyk české Jeruzalémské Bible se opírá o krásu našeho jazyka 20. století, jazyka, který byl vlastní Karlu Čapkovi, Jaroslavu Durychovi, Vladimíru Vančurovi, a protože Bible je i kniha světové poezie, jazyka básníků Františka Halase či Viktora Fischla. Ale především pak je to nynější jazyk překladatelů Františka X. Halase – syna básníka – a jeho manželky Dagmar, kteří přeložili do českého jazyka řadu francouzských děl.

Biblické překlady do národních jazyků se staly kolébkou a zdrojem literárního jazyka evropských národů. Málomterý národ má tak velkou řadu biblických překladů a velkých edic Bible, jak je tomu v našem případě. Není snad ani náhodou, že cyrilometodějské výročí můžeme spojovat se čtyřstým výročím kralické Bible, která je prvním překladem Bible z originálních biblických jazyků hebrejštiny a řečtiny. Je také radostnou skutečností, že v roce 2010 se stala česká Bible vydavatelským bestsellerem, neboť se na trhu objevily hned čtyři české překlady Bible. To vše svědčí o aktuálnosti cyrilometodějského díla. Přeji vám, aby bylo součástí i vašeho života.

✠ Dominik kardinál Duka OP
V Praze dne 18. července 2013